איתמר לחי העומד מאליו אביי אמר הוי לחי רבא אמר לא הוי לחי היכא דלא סמכינן עליה מאתמול כולי עלמא לא פליגי דלא הוי לחי כי פליגי היכא דסמכינן עליה מאתמול אביי אמר [א]הוי לחי דהא סמכינן עליה מאתמול רבא אמר לא הוי לחי כיון דמעיקרא לאו אדעתיה דהכי עבידי לא הוי לחי קא סלקא דעתך כי היכי דפליגי בלחי פליגי נמי במחיצה ת"ש [א] [ב]העושה סוכתו בין האילנות ואילנות דפנות לה כשירה הכא במאי עסקינן שנטען מתחילה לכך אי הכי פשיטא מהו דתימא ליגזור דילמא אתי לאישתמושי באילן קמ"ל ת"ש [ג]היה שם אילן או גדר או חיצת הקנים נידון משום דיומד הכא נמי במאי עסקינן שעשאן מתחילה לכך אי הכי מאי קמ"ל [קמ"ל] חיצת הקנים קנה קנה פחות משלשה טפחים [ג]כדבעא מיניה אביי מרבה ת"ש [ד]אילן המסיך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ ג' טפחים מטלטלין תחתיו הכא נמי במאי עסקינן שנטעו מתחילה לכך אי הכי ליטלטל בכולו אלמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע אין מטלטלין בו אלא בית סאתים משום דהוי דירה שתשמישה לאויר [ס]וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בה אלא בית סאתים ת"ש [ס][ג]שבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות ועד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות ועד בית סאתים וקמה[א] קצורה ושיבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה וכי תימא הכא נמי שעשה מתחילה לכך בשלמא קמה לחיי אלא תל ונקע מאי איכא למימר אלא [ד]במחיצות כולי עלמא לא פליגי דהויא מחיצה כי פליגי בלחי אביי לטעמיה דאמר לחי משום מחיצה ומחיצה העשויה מאליה הויא מחיצה ורבא לטעמיה דאמר [ו]לחי משום היכר אי עבידא בידים הויא היכר ואי לא לא הוי היכר ת"ש אבני גדר היוצאות מן הגדר מובדלות זו מזו פחות משלשה אין צריך לחי אחר שלשה צריך לחי אחר הכא נמי שבנאן מתחילה לכך אי הכי פשיטא מהו דתימא למיסר בניינא הוא דעבידא קמ"ל ת"ש [ו]דתני ר' חייא כותל שצידו אחד כנום מחברו בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ נדון משום לחי הכא נמי שעשאו מתחילה לכך אי הכי מאי קמ"ל הא קמ"ל נראה מבחוץ ושוה מבפנים נדון משום לחי תא שמע דרב הוה יתיב בההוא מבואה הוה יתיב רב הונא קמיה אמר ליה לשמעיה זיל אייתי לי כוזא דמיא עד דאתא נפל לחיא אחוי ליה בידיה קם אדוכתיה[ב] אמר ליה רב הונא לא סבר לה מר לסמוך אדיקלא אמר [ס]דמי האי מרבנן כמאן דלא פרשי אינשי שמעתא מי סמכינן עליה מאתמול טעמא דלא סמכינן הא סמכינן הוי לחי לימא אביי ורבא בדלא סמכינן עליה פליגי הא סמכינן עליה הוה לחי לא ס"ד דההוא ברקא דהוה בי בר חבו דהוו[ג] פליגי בה אביי ורבא כולי שנייהו: **מתני'** [ה]בכל עושין לחיין אפילו בדבר שיש בו רוח חיים ורבי מאיר[ד] אוסר [ט][י]ומטמא משום גולל ורבי

העומד מאליו. שלא הוקבע שם לשם תיקון מבוי דלא הזמינוהו לכך: היכא דלא סמכינן עליה מאתמול. שהיה שם לחי אחר ונפל בשבת: לאישתמושי באילן. ויעלה ויתלוש ביום טוב[ו]: היה שם. בפסי ביראות תניא בפרק שני: חיצת הקנים. קנים מחוברים. חילת שהיו נטועים כסדר מחילה: דיומד. מפרש בפ' שני[ס] דיו עמודין עמוד אחד נראה כשנים שעשאו כמרזב ונוטה אחד ממחילותיו לדרום ואחד למערב דכי עביד ד' דיומדין לד' הפיאות יש לכל מחילה ב' אמות עומד אמה מכאן ואמה מכאן: כזה

כדבעא מיניה. בפרק שני (א): המסיך. נופו נוטה[ס] סמוך לארץ ראש הנוף בפחות מג' לקרקע ועיקרו במקום שמחובר לאילן גבוה עשרה: אין מטלטלין בו. אם היה היקפו יותר מבית סאתים כחצר המשכן ושיעור זה נתנו חכמים לכל היקף המתוקן ואינו מתוקן כל צרכו כגון למחילה שאין בה שתי וערב בהאי פירקא (ד' טז:) ולהיקף שלא הוקף לדירה בפ' שני (ד' כג.) והכא נמי אי בעומד מאליו מוקמת לה שפיר כו'[ו] הואיל ולאו להכי עבידא יהבו ביה רבנן האי שיעורא: משום דהוי דירה שתשמישה לאויר. לעולם שנטעו מתחילה לכך והיקף לדירה הוא אבל דירה זו אינה עשויה לצורך תוכה אלא לצורך אויר שחוצה לה לדור שם שומרי השדות ועשוי' להציל מן החמה ואין מטלטלין בדירה זו אלא בית סאתים כדתניא בפ' שני (ד' כג.) כלל אמר ר"ש בן אלעזר כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסהר ומוקצה וחצר ואפילו י' כורים מותר וכל דירה שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדות בית סאתים מותר יותר מבית סאתים אסור דלאו דירה הוא דעל כרחו הוא דר שם: שבת בתל. קדש עליו היום[ז] וקנה שם שביתתו: גבוה עשרה. דאמרינן גוד אסיק מחילותיו כל סביבותיו והרי הוא מוקף: וכן נקע. אחד מנקיקי הסלעים: והוא מד' אמות עד בית סאתים. הואיל ושבת באויר מחילותיו נעשית ביתו וכולו כארבע אמותיו הוא הלכך מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה אבל אי הוה טפי מבית סאתים אין מחילותיו מועילות לו שהיקף שאינו עשוי לדירה אינו מועיל אלא לבית סאתים. להכי נקט מארבע אמות ואילך דאם היה פחות מד' אמות מאי מהלך את כולו איכא ומחילותיו מאי מהני בלאו מחילה נמי מקום כל אדם ד' אמות בפרק מי שהוציאוהו (לקמן ד' מח:[ל]): ושיבולות מקיפות אותה. שהניח גבוליה[מ] סביב מלקלור ובשבלים גבוהין י' עסקינן: תל ונקע מאי איכא למימר. מימות עולם הן: היוצאות מן הגדר. זו למעלה מזו: למיסר בניינא. שאם ירצה לעשות מחילה מכותל זה לכותל שכנגדו יתקשר באבנים הללו שכן דרך הבנאין לעשות ובענין אחר אינו יכול לדבק בנין חדש בבנין ישן: לסמוך אדיקלא. דקל היה עומד אצל פתח המבוי: הא סמכינן הוי לחי. אלמא הלכה כאביי: לימא בדלא סמכינן עליה פליגי. ואביי דשרי קשיא ליה האי עובדא דרב לא סמך אדיקלא ואנן קיס לן הלכתא כאביי בלחי העומד מאליו: ומתרץ לא ס"ד. דוודאי בדסמכינן עליה פליגי אבל לא סמכינן דברי הכל אינו לחי כההוא עובדא דדיקלא דרב: ברקא. יליע: דהוה בי בר חבו. והיה עמוד הסומך את היליע עומד בראש מבוי אחר[ע]: ואפליגו בה כולי שנייהו. אביי שרי למיסמך עליה ורבא אסר אלמא בדסמכינן עליה פליגי והלכתא כאביי בהא דזו היא אחת מיע"ל קג"ס שהלכה כאביי[פ]: מתני' ומטמא משום גולל. אם עשאו גולל לקבר מטמא לעולם באהל כמת עצמו ואפי' ניטל משם דתניא בפ' בהמה המקשה (חולין עב.) כל אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק: ורבי

תא שמע העושה סוכתו. בפ' הישן (סוכה ד' כד:) מוקי לה דעביד לה בהוצא ודפנא דלא תקשי לרב אחא בר יעקב דאמר כל מחילה שאינה יכולה לעמוד ברוח[פ] פירוש שהרוח מנענעת' לכאן ולכאן אינה מחילה ואמאי כשרה והא קאזיל ואתי ולפי זה לא פריך הכא מידי והוה מצי למימר ולטעמיך אי נמי משמע ליה דמיירי בכל ענין בין הוי רוב דופן מעוצי האילן שאינו הולך ברוח בין דהוי רוב דופן מן הנוף: **אי** הכי מאי למימרא[ק]. ולא סגי בשינויא דלעיל דלא הוה נקט תרתי אטו חדא: **תל** ונקע מאי איכא למימר. ולא תקשי מכאן למ"ד (ג) מחילה שאינה עשויה בידי אדם לא שמה מחילה דלא אתיא למעוטי אלא דבר שאינו ראוי להעשות בידי אדם כגון בעלי חיים: **אביי** לטעמיה. היינו לחד לישנא דלעיל גבי היה גבוה מכ' ובא למעטו (ד' ה.) דקסבר דאפילו קורה משום מחילה וכל שכן לחי ואותו לשון תופס עיקר ורבא לטעמיה דאמר לעיל[ר] אחד זה ואחד זה משום היכר ור"ח לא גרס לטעמיה אלא גרס בהדיא אביי אמר לחי משום מחילה ורבא אמר לחי משום היכר: **לא** סבר לה מר למסמך אדיקלא. אף על גב דרב הונא אית ליה בפירקין (ד' יז.) שבת הואיל והותרה הותרה ולא צריך למסמך אדיקלא הא מסיק לקמן דמודה רב הונא היכא דליתנהו למחיצות דלא אמרינן הואיל והותרה הותרה אי נמי הכא לפי דברי רב היה מקשה:

תלמוד

מסורת הש"ם עם הוספות

א) סוכה כד:, ב) לקמן יט: [סוכה כד:], ג) [לקמן יט:], ד) לקמן נט: סוכה כד:, ה) סוכה כה., ו) [לעיל יב:], ז) לעיל ט: [תוספתא פ"א], ח) [גיטין לט. ב"מ יא: ב"ב פד: חולין ה:], ט) [סוכה כד. עי"ש], י) עי' ביצה לו:, כ) (דף יח.), ל) עי' העמק שאלה שאילתא מח, ח, מ) קידושין נב. וע"ש בתוס' ולעיל ה: תוד"ה פחות, נ) [דף יב:], ס) סוכה כד., ע) ב"ב סא ע"א.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כדבעא מיניה בפ' שני. נ"ב סוף דף יט: (ב) תוס' ד"ה תל וכו' למ"ד מחילה. נ"ב בפרק הישן ס):

גליון הש"ם

גמ' וכל דירה שתשמישה לאויר. לקמן דף כב ע"א:

רב נסים גאון

מחיצת קנים קנה קנה פחות משלשה איצטריכא ליה כדבעא מיניה אביי מרבה. עיקר זו הבעיא בפרק עושין פסין (דף יט):

הגהות וציונים

א] בכת"י וכן קמה קצורה (וכ"ה בסוכה): ב] בכת"י ודפו"ר קום אדוכתיך: ג] בכת"י ובדפו"ר והוו: ד] [במשנה שבמשניות איתא ר' יוסי אוסר (גליון), ועי' רש"ש ומרומי שדה: ה] בדפו"ר נופו נוטה עד סמוך לארץ וראש הנוף וכו': ו] תיבת "כו'" מיותר ונמחק (מהרש"ל בדפו"ר), וכן ליתא בדפו"ר: ז] בדפו"ר נוסף קדש עליו היום בתל וקנה וכו': ח] בדפו"ר שהניח שיבוליה סביב: ע] תיבת "אחר" נראה מיותר (ראש משביר), ונדצ"ל בראש מבוי אחד (מנחם משיב נפש): י] יש להוסיף ברוח מצויה (באה"מ): כ] צ"ל אי הכי מאי קמ"ל (יעב"ץ עי"ש):

ליקוטי רש"י

בין האילנות. נארך ולא סמכה עליהן אבל הן דופנותיה. היה שם. בפסי ביראות קאי היה באחת הפיאות אילן שעוביו אמה לכל צד. או גדר. מרובע אמה על אמה כל גדר קטם של אבנים הוא וצריך שיהא אמה על אמה כדי לחלקו לשתי מחיצות אמה למזרח ואמה לצפון או לדרום [סוכה כד:]. חיצת קנים. שעשאה לכאן ולכאן כעין דיומד [לקמן יט:]. דיומד. ב' עמודים שהיו מחיצה לכאן ולכאן שבכך הקילו חכמים עליהם [סוכה שם]. המסיך. שנופו נוטה למטה מכל צדדיו סביב [לקמן צט:]. נופו גדול מאד וראשי הנוף כפופין סביב על הארץ [סוכה כד:]. מטלטלין תחתיו. דאמרי' לבוד והרי יש כאן מחיצה עשרה (שראשיו גבוהים) שאין הענפים נמוכין אלא בראשן הולכין ומגביהין נגד חיבורן [לקמן שם]. דאמרינן לבוד ומחיצה זו גבוהה עשרה מבפנים שהנוף ארוך הוא ובגובה האילן הוא [סוכה שם]. אלמה. כמו למה [ברכות יא.]. דירה שתשמישה לאויר. שהיא מכוסה בגג והיא עשויה לשמירת אויר שחוצה לה [לקמן כב.]. אינה עשויה דירה זו אלא לצורך אויר שחוצה לה לשמור השדות ואינה חשובה דירה להתיר היקף גדול. שבת בתל. קדש היום על האדם והוא בתל גבוה עשרה וקנה שם שביתתו. והוא מארבע אמות ועד בית סאתים. גדול הוא מארבע אמות אבל אינו יותר על בית סאתים. וכן בנקע. גומא העשויה משעת ימי בראשית וולא"ה. וקמה קצורה. באמצעה. ושיבולות. גבוהות עשרה מקיפות אותה סביב כל הני מחילות ניניהו להיקף בית סאתים ולא ליותר מכאן דלא נעשית לדירה הלכך מהלך את כולה למחר וחוצה לה אלפים דכל חללה הואיל ושבת בה באוירה מבעוד יום הוה כארבע אמות של מקום שביתה ולהכי נקט והוא מארבע אמות דאי לא הוה יותר מארבע אמות מאי מהלך את כולה איכא בלא מחילות נמי ארבע אמות מקום שביתה אית ליה דהיינו שבו איש תחתיו וחוצה לו אלפים אמה דכתיב אל יצא איש ממקומו ואסמוך רבנן למילף מקום ממקום ומקום מניסה כו' כדאמרינן בעירובין (דף נא.) ותל מוקף מחילות הוא דכל שגבוה עשרה אמרי' גוד אסיק מחילות שלו והקף בהן את ראשו. ושיבולות מקיפות. ואע"ג דאין עומדות ברוח [סוכה כה.]. לחיי. כלומר שפיר מצית למימר [גיטין ו:]. [המשך בסוף המסכת]

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה כב סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף יא:

צב ב מיי' פ"ד מהל' סוכה הלכה ה סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרל סעיף י:

צג ג מיי' פט"ז מהל' שבת הלכה כב ופכ"ז הלכה ד' ופ"ז מהלכות עירובין הלכה ד' סמג לאוין סה ועשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שנו סעיף ב:

צד ד מיי' פט"ז מהל' שבת הלכה כב טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף ג:

צה ה מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה יב סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף ג:

צו ו מיי' פ"ו מהלכות טומאת מת הלכה ד:

רבינו חננאל

א"ל פוק חזי היאך עמא דבר איכא דמתני לה על השותה מים לצמאו אומר שהכל נהיה בדברו. **אתמר לחי העומד מאליו** כגון אילן וכיוצא בו. אביי אמר הוי לחי רבא אמר לא הוי לחי וסברוה כי היכי דפליגי בלחי הכי פליגי במחיצות. **ת"ש העושה סוכתו** (על) [בין] **האילנות** והאילנות דפנות [לה] כשרה ודחי רבא הכי הכא במאי עסקינן כשעשאו לאילן בתחלה לשום דופן והא אתא לאשמעינן דלא גזרינן דלמא אתי להשתמושי בי"ט באילן. וכן נמי דחי במחיצת הקנים דתנינן דנידון משום דיומד כשעשאו מתחלה לכך. אי הכי מאי למימרא כלומר אם מתחלה עשאו לכך הא פשיטא היא ודחי לכדבעא אביי מרבה אצטריכא ליה וכדבעינן למימר לקמן. **תא שמע** מהא **דתנן בהמוצא תפילין**. אילן המיסך על הארץ כו'. ודחי הכא נמי כשעשאו לכך. אי הכי האי מחיצה מעלייתא היא. אלמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע אין מטלטלין בו אלא בבית סאתים ומשני משום דהויא דירה שתשמישה לאויר כו'. **ת"ש שבת בתל גבוה** י' והוא מד' אמות ועד בית סאתים מפני שהיא דירה שתשמישה לאויר ואין לה אלא בית סאתים. וכן בנקע עמוק י' כו' עד וקמה קצורה או שיבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה הנה התל והנקע אי אפשר לומר בהן שעשאן מתחלה לכך. ופרקינן **במחיצות כ"ע לא פליגי דמחיצה העשויה מאליה היא מחיצה**. כי פליגי בלחי אביי אמר לחי משום מחיצה ומחיצה העשויה מאליה הויא מחיצה ורבא אמר לחי משום היכר ואי עשאו לכך הוי היכר ואי לא לא הוי היכר. **ת"ש אבנים היוצאות** מן הגדר ונראות בולטות ומובדלות זו מזו פחות משלשה אין צריך לחי אחר וכו'. א) פי' לאיסר בניינא. **ת"ש דרב ורב הונא** הוו יתבי במבוי א"ל רב לשמעיה אייתי לי מיא עד דאתו שמעא נפל הלחי א"ל רב קום אדוכתיך א"ל רב הונא ולסמוך מר אדיקלא. א"ל וכי סמכינן עליה מאתמול מכלל דאילו סמכינן עליה הוו לחי. **לימא אביי ורבא** בדלא סמך עליה מאתמול פליגי. ודחינן לה דההוא ברקא חלילה. פירוש בנין כמותא ומפורש בהמוכר את הבית[ע]. דהוה בדבי רב הונא על פי המבוי וחלקו בו אביי ורבא כל שנותם: **בכל עושין לחיים כו'**.

תניא

חשק שלמה על רבינו חננאל א) [נראה דל"ל כאן ודחי ה"נ שבנאן מתחילה לכך א"ה פשיטא מהו דתימא למיסר בניינא].

תלמוד בבלי <עוז והדר> - ד עירובין תלמוד בבלי עמוד מס 41(הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה (0

ור' מאיר מטהר [א] וכותבין עליו גיטי נשים ור' יוסי הגלילי פוסל: **גמ'** [א] תניא ר' מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי לא פסין לביראות ולא גולל לקבר משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי [ג] דתניא [א] ספר אין לי אלא ספר מניין לרבות כל דבר ת"ל [א] וכתב לה מכל מקום אם כן מה ת"ל ספר לומר לך מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל ורבנן מי כתיב בספר ספר כתיב לספירת דברים בעלמא הוא דאתא ורבנן האי וכתב לה [א] מאי דרשי ביה ההוא מבעי ליה [ו] [ב] בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתקש יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף קמ"ל ור' יוסי הגלילי האי סברא מנא ליה נפקא ליה מספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ורבנן האי ספר כריתות מיבעי ליה לדבר [ג] הכורת בינו לבינה [ד] לכדתניא [ד] הרי זה גיטך על מנת שלא תשתי יין [ה] על מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות כל שלשים יום הרי זה כריתות ורבי יוסי הגלילי נפקא ליה מכרת כריתות ורבנן כרת כריתות לא דרשי:

מתני' שיירא שחנתה בבקעה והקיפוה כלי בהמה מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא גדר גבוה עשרה טפחים ולא יהו פירצות יתרות על הבנין [ו] כל פירצה שהיא כעשר [ב] אמות מותרת מפני שהיא כפתח יתר מכאן אסור:

גמ' איתמר [ס] פרוץ כעומד רב פפא אמר [ז] מותר רב הונא בריה דרב יהושע אמר אסור רב פפא אמר מותר הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרוץ רובה רב הונא בריה דרב יהושע אמר אסור הכי אגמריה רחמנא למשה גדור רובה תנן ולא יהו פירצות יתרות על הבנין הא כבנין מותר לא תימא הא כבנין מותר אלא אימא אם בנין יתר על הפירצה מותר אבל כבנין מאי אסור אי הכי ליתני לא יהו פירצות כבנין קשיא ת"ש [י] [ח] המקרה סוכתו בשפודין או בארוכות המטה אם יש ריוח ביניהן כמותן כשירה הכא במאי עסקינן כשנכנס ויוצא והא אפשר לצמצם אמר רבי אמי [ט] במעדיף רבא אמר [י] אם היו נתונין ערב נותנו שתי שתי נותנו ערב ת"ש שיירא שחנתה בבקעה והקיפוה בגמלין באוכפות בעביטין

ורבי מאיר מטהר. וטעמא דרבי מאיר מפרש במסכת סוכה [י] בכולהו משום דקסבר כל מחיצה העומדת ברוח חיים [ג] אינה מחיצה: **גמ'** ולא גולל לקבר. כלומר אם עשאו גולל אין שם גולל חל עליו לטמא. גולל הוא כיסוי שנותנין דף על המת [ה]: ספר. וכתב לה ספר כריתות ספר משמע קלף כדכתיב ואני כותב על הספר בדיו והדר קרי ליה מגילה כדכתיב (ירמיה לו) אחרי שרף [המלך] את המגילה: מניין לרבות כל דבר. שיכתוב הגט עליו: אי הוה כתיב וכתב לה כריתות בספר הוה משמע מגילה אבל השתא דכתיב ספר [ז] האי ספר ספירת דברים הוא והכי משמע וכתב לה דברי כריתות אבל לא קבע לו מקום לכותבו וממילא משמע בכל מקום שירצה יכתבנו: וכתב לה מאי דרשי ביה. כיון דספר לאו קלף משמע ממילא הא לא קבע ליה קלף ובכל דבר משמע ולמה ליה למיכתב וכתב לרבות כל דבר לכתוב ונתן לה ספר כריתות: ואינה מתגרשת בכסף. אם נתן לה כסף ואמר התגרשי בו: [ס] והיתה לאיש אחר. היינו קדושין: מה הויה בכסף. דגמרינן במסכת קידושין (דף ב.) קיחה קיחה משדה עפרון: מספר כריתות. מדכתיב כריתות סמוך לספר: לדבר הכורת בינו לבינה. שלא יטיל תנאי בגט שיקשרם יחד אלא דברי הבדלה יהו: לעולם אין זה כריתות. דהא כל ימיה קשורה בו שמחמתו היא נמנעת מלשתות יין ותנאי זה תלוי והולך לעולם ואין זה הבדלה אבל מכאן ועד שלשים יום הרי זה כריתות מיד שהרי דברי הבדלה הן לסוף שלשים יום ומותרת מיד לאיש אחר: **מתני'** ולא יהו פרצות יתירות על הבנין. ואפילו הן פרצות קטנות פחותות מעשר: כל פרצה שהיא כעשר מותרת מפני שהיא כפתח. ושיהא בעומד רב עליהן: יתר מכאן אסורה. פרצה אחת אוסרת כל ההיקף אפילו כולו עומד כדמפרש בברייתא לקמן [ט]: **גמ'** פרוץ כעומד. כל ההיקף כולו עשוי כן: אגמריה רחמנא למשה. כדאמר בריש פירקין (דף ז.) מחיצות והלכותיהן הלכה למשה מסיני: שפודין וארוכות המטה פסולין לסכך בהן לפי שכלים הן ומקבלין טומאה ותנן (סוכה דף יא.) כל דבר המקבל טומאה אין מסככין בו: ארוכות. אספונד"ש: אם יש ריוח ביניהן כמותן. לסכך שם בסכך כשר אלמא פרוץ כעומד מותר דהא הכא פסול ככשר הוא ושרי וקשיא נמי הא לרב הונא: בנכנס ויוצא. שיהא שפוד יכול ליכנס וליצא בריוח שבינתים דהשתא הוי ריוח טפי משיעור שפוד ואינו מצומצם: והא אפשר לצמצם. דקס"ד דהאי דקא מתרץ בנכנס ויוצא הכי קמתרץ דכל כמותן בנכנס ויוצא הוא דאין דרך לצמצם לכך פריך והא אפשר לצמצם ולכוין שלא יהא לו ריוח יותר ואכן כמותן תנן: אמר ר' אמי. מתניתין בלא מצמצם אלא במעדיף ריוח יותר משיעור שפודין וכמותן דקתני כשיעור שפודין בנכנס ויוצא: אם היו. שפודין נתונין שתי נותן לסכך כשר ערב דאפילו לא העדיף הריוח איכא סכך כשר טפי דכיון דנותנו ערב אי אפשר לעמוד אלא אם כן ראשו אחד מונח על השפוד מכאן וראשו אחד מונח על השפוד מכאן:

עביטין

תלמוד לומר וכתב לה מכל מקום. וא"ת ואימא וכתב לה כלל ספר פרט אין בכלל אלא מה שבפרט ספר אין מידי אחרינא לא וי"ל ונתן בידה חזר וכלל אף על גב דלא מייתי בברייתא אלא כללא קמא אין לחוש דכה"ג איכא בקדושין בפ"ק (ד' כא:) דקתני בברייתא אין לי אלא מרצע הסול והסירא מנין ת"ל ולקחת כל דבר הנקח ביד ומשמע בתר הכי דמכלל ופרט וכלל דריש דקאמר ונתת באזנו חזר וכלל:

מה ספר דבר שאין בו רוח חיים. בפ' בכל מערבין (לקמן ד' כז:) גבי מעשר שני [בבקר ובצאן] נקט לך של פרי מפרי וגדולי קרקע ובפרק קמא דסוכה (ד' יא:) גבי הגיגה נקט מה הגיגה דבר שאינו מקבל טומאה וגדולו מן הארץ הכל לפי מה שדומה לחכמים:

ורבנן האי וכתב לה מאי עבדי. אע"ג דאיצטריך למדרש וכתב לה לשמה [י] תרי וכתב לה כתיבי והא דדרשינן בהמגרש (גיטין ד' פו.) וכתב לה ולא לה ולתברתה התם דריש מלה דוכתב דהכא:

בכתיבה מתגרשת ולא בכסף. הך דרשה לא אתיא אלא לרבנן אבל לאביי נפקא ליה בפרק קמא דקדושין (ד' ה.) מסברא דאין סניגור נעשה קטיגור ומכל מקום לאביי נמי איצטריך וכתב בכתיבה מתגרשת ולא בחליצה והא דדריש לה בריש קדושין (ד' ה:) דאינה יוצאה בחליצה מספר כורתה הייא דרשה כר' יוסי הגלילי כדמשמע הכא ונקט לה משום דהוא דרשה פשוטה טפי וכן דרך הש"ס כדאשכחן בהחובל (ב"ק ד' פו.) דמייתי קרא דבנעוריה בית אביה לגבי חבלה ובריש קדושין (ד' ג:) קאמר דבהפרת נדרים הוא דכתיב ובריש פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' לד:) דריש דראיית נגעים ביום מוקים הראות בו דהיינו כאביי דפ"ק דמועד קטן (ד' ח.) ושביק דרשה דרבא דדריש התם מדכתיב לי ולא לאורי [כ]:

על מנת שלא תלכי לבית אביך. תימה דהא אם מת אביה א) לא חשיב תו בית אביה כדתניא בנדרים בהשותפין (ד' מו.) קונם לביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח מת או מכרו לאחר מיד מותר וי"ל דבית אביה קרויים כל יוצאי חלציו כדכתיב בתמר (בראשית לח) שבי אלמנה בית אביך אע"ג דקראי מוכחי שסבר מת שם [ל]:

ורבי יוסי הגלילי (א) מכרת כריתות. קשה לר"י דבגיטין בריש המגרש (ד' פג:) קאמר על רבנן דרבי אלעזר בן עזריה דכרת כריתות לא דרשי ורבי יוסי הגלילי הוא בכלל הנהו רבנן וי"ל דהתם קאמר דלא דרשי להאי דרשה ולא בעי למימר דלא דרשי ליה כלל:

פרוץ כעומד. מכאן משמע דאפשר לצמצם כדפירש' לעיל [מ] ומפרק שני דחולין (ד' לה:) דמוקי קרא דתחת אמו פרט ליתום זה פירש למיתה וזה פירש לחיים ואם אי אפשר לצמצם אמאי איצטריך למעוטי מספיקא הייתי אוסר דילמא מתה אמו והדר ילדתו והוה ליה יוצא דופן אין לדקדק דשבקינן קרא דדחיק ואיצטריך לשאם יבא אליהו ויאמר ויש להביא ראיה מפרק בהמה המקשה (חולין דף ע.) גבי בעיא דהלכו באיברים אחר הרוב דמוקי לה כגון שיצא חציו ברוב אבר ואם אי אפשר לצמצם מאי קמיבעי ליה ממה נפשך טעון קבורה שמא יצא רובו: **רש"י** גריס והא אפשר לצמצם. פירוש כיון דאפשר לצמצם אית לן למימר כמותו דווקא קאמר רבי אמי במעדיף כלומר מתניתין בלא צמצם וכמותו דקתני ביוצא ונכנס ותימה

דאין

עין משפט נר מצוה

צז א מיי' פ"ד מהלכות גירושין הלכה ג סמג עשין נ טור שו"ע אה"ע סי' קכד סעיף ב:

צח ב ג מיי' פ"א שם הלכה א וג סמג שם:

צט ד ה מיי' שם פ"ח הלכה יא ויב סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמג סעיף כ וכא:

ק ו ז מיי' פט"ז מהל' שבת הלכה טו טוש"ע א"ח סי' שסב סעיף ט:

קא ח ט י מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלא סעיף ח:

רבינו חננאל

תניא היה ר' מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי ולא פסין לביראות כו' משום ר' יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים דתניא ספר אין לי אלא ספר מניין לרבות כל דבר ת"ל וכתב לה כו': מתני' **שיירא שחנתה בבקעה וכו'**. אתמר פרוץ כעומד רב פפא אמר מותר הכי אגמריה רחמנא למשה לא תפרוץ רובה רב הונא בריה דרב יהושע אמר אסור הכי אגמריה רחמנא למשה גדור רובה ודייקינן מדקתני במתני' לא יהיו פרוצות יתירות על הבנין ולא קתני לא יהיו פרוצות כבנין ש"מ פרוץ כבנין שרי כרב פפא. ת"ש **המקרה סוכתו בשפודין** או בארוכות המטה אם יש ריוח ביניהן כמותן כשרה ש"מ פרוץ כעומד שרי. ודחינן מאי כמותן כמלא נכנס ויוצא שהוא יתר כמעט. ואקשינן [א] והא אי אפשר לצמצם כלומר אם מרחיב בנכנס ויוצא כשאתה נותן הפסל ביניהן נמצאת אתה דוחק באחד. ושנינן במעדיף כדי שלא יבואו לידי דוחק. **רבא אמר מניח כדי שיעור נכנס ויוצא** וממלאהו מסכך כשר. אם היו השפודין נתונין לאורך בשתי נותן הסכך הכשר על גבן לרוחב הסוכה בערב. ת"ש **שיירה שחנתה בבקעה** והקיפוה גמלים

חשק שלמה על ר"ח

א) [דברי רבינו ז"ל וגירסתו יתפרשו ע"פ התוס' כאן בד"ה רש"י גריס ע"ש].

הגהות וציונים

א] תיבת "לה" ליתא בכת"י, וכ"ה ישר וכן ליתא בגיטין ובסוכה, ועי' תוד"ה ורבנן [ובמהר"ם] (דק"ס):
ב] בכת"י **בעשר** אמות (וכ"ה בכמה דפו"ר בגמ' וברש"י, וברש"י כת"י), וכ"ה ישר, ועי' לקמן יט רע"ב דפריך הגמ' על לשון הברייתא שם "כעשר הא עשר הויין" (דק"ס), ועי' הג' הב"ח על הרי"ף אות א:
ג] בכת"י ובכל הדפו"י ליתא תיבת "חיים" והגי' היא כלשון הגמ' בסוכה שם "כל מחיצה העומדת ברוח אינה מחיצה", והמהרש"ל (דפו"ר) הוסיפו ואיני יודע למה (דק"ס), ועי' הג' יעב"ץ:
ד] בדפו"ר נוסף השתא דכתיב ספר **כריתות**:
ה] נראה קצת שרש"י גורס בגמ' כהגי' בכמה דפו"ר סלקא דעתך אמינא **ויצאה והיתה** [דברים כד, ב] מקיש יציאה להויה:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) סוכה כג., ב) שם כד: גיטין כא:, ג) קידושין ה., ד) סוכה כד: יומא יג. גיטין כא: פג:, ה) לעיל י: סוכה טו., ו) סוכה שם, ז) דף כד., ח) עי' תוס' שבת קנב: ד"ה עד שיסתם, ט) דף טז., י) לעיל יג:, כ) [וע"ע תוספות שבת דף קכח. ד"ה ונתן וכו'], ל) [עי' תוס' סוכה כד: בד"ה על מנת] עי' רש"ש, מ) [דף ה: ד"ה וספק].

תוספות ישנים

א) ושמא אפ"ה אין זה כריתות כיון דבשעת גירושין אינו יודע שימות אביה קודם:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ור' יוסי הגלילי נפקא ליה מכרת:

תורה אור השלם

א) כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: [דברים כד, א]

ליקוטי רש"י

לא פסין לביראות. דתנן בעירובין (דף יז:) עושין פסין לבירות ארבעה דיומדין לבור שברשות הרבים והבור עמוק עשרה דהוא רה"י ואין יכול למלאות ממנה אלא אם כן מוקף מחיצות ומפני בהמות עולי רגלים התירו המחיצות בארבעה דיומדין לארבע פיאות ואמר ר' מאיר דלא עבדין חדא מהנך בבעלי חיים. **ולא גולל לקבר.** כלומר אם עשאוהו כיסוי לארונו של מת אין שם גולל עליו לטמא דאמרי' בבהמה המקשה דגולל מטמא במגע ובמשא ובאהל דתניא (חולין דף עב.) על פני השדה לרבות גולל ודופק [סוכה כג.]. **ספר.** וכתב לה ספר כריתות. **אין לי אלא ספר.** קלף. **מניין לרבות כל דבר.** לכותבו עליו כגון לוח עץ ועלה זית. **וכתב לה** מכל מקום. דמאי למיכתב ונתן בידה ספר כריתות. **מי כתיב בספר.** אי הוה כתב וכתב לה כריתות בספר כדקאמרת דהאי ספר קלף הוא. **ספר כתיב לספירת דברים.** אין זה קלף ואין הכתוב מדבר שיהא נכתב עליו אלא דברי הגט קרוי ספר ספירת דברים כריתות דברים שיהו כורתין ומפרידין ביניהן. **ורבנן האי** וכתב וגו'. כיון דספר לאו קלף הוא האי וכתב לה לא אצטריך לרבות כל דבר דמהיכא תיתי לן לייחד דבר לכתיבתו דאיצטריך לאשמועינן שכל דבר כשר לן. **ואינה מתגרשת בכסף.** ליתן לה כסף לשם גירושין ולומר הרי את מגורשת בו כדרך שנתן בקידושין ואמר הרי את מקודשת בו. **ואיתקש יציאה להויה.** ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר (דברים כד). **מה הויה בכסף.** כשמהווה עצמה לאיש אפשר בכסף כדנפקא לן בקידושין (דף ב.) קיחה קיחה משדה עפרון. **לדבר הכורת.** שתהא ספירת דברים כורתת ביניהם ולא יהא תנאי האוגדם יחד. **הרי זה כריתות.** דיכול לבא לידי הפרדה לסוף שלשים הלכך מעכשיו מותרת לינשא מן התורה. **מכרת כריתות.** דמאי למיכתב ספר כרת [שם כד:]. **פרוץ כעומד.** לענין מחיצות שבת אתמר מחיצה שנעשית בפסין רחבין ג' והניח בין פס לפס כמלא פס דנפקא ליה מתורת לבוד וכן על פני כולה דהוה ליה פרוץ כעומד. **המקרה סוכתו.** כמו שאנו עושין שמסדרין כלונסות תחלה בסכך ונותנין פסל עליהן. **ארוכות.** אספונדי"ש בלע"ז ובגמרא מפרש דמקבלי טומאה. **אם יש ריוח ביניהן כמותן.** בין שפוד לשפוד על פני כולה ויתן שם הפסל וכן על פני כולה ובגמרא פריך הא אין הכשר מרובה על הפסול. **כשנכנס ויוצא.** שיהא פסל הרוחב כמותן יכול ליכנס וליצא בריוח שבינתים דהשתא הוה ליה פסל שנותן שם מרובה על השפודים והאויר יותר על השפודים. **והא אפשר לצמצם.** קס"ד דהאי דקמתרץ בנכנס ויוצא הכי מתרץ כל כמותו בנכנס ויוצא הוא סתמא הוא בנכנס ויוצא דאין דרך לצמצם ולכוין כמותן ממש לא פחות ולא יותר ופרכינן והא אם יתן דעתו לכך אפשר לצמצם וקתני מתניתין כמותן כשרה והוה ליה פרוץ כעומד. **אמר רבי אמי במעדיף.** מתניתין לא אכשר במצמצם אלא במעדיף ריוח שבינתים על רחב השפודין וכמותן דקתני בנכנס ויוצא. **רבא אמר.** אפילו במצמצם ואם היו נתונין השפודין שתי נותנן לקנים של סכך ערב דע"כ אם אינו נותן ראשי הקנים על שפודין הרי הן נופלין לארץ והלכך הוה ליה כשר מרובה על הפסול ומבטלן [שם טו.:].

תלמוד בבלי <עוז והדר> - ד עירובין תלמוד בבלי עמוד מס 42(הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה (0